

עת"א 61772/11/21 - חיים דמקינר, נגד משטרת ישראל/ שירות בתי הסוהר, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

03 פברואר 2022

עת"א 61772-11-21 דמקינר(אסיר) נ' משטרת ישראל/ שירות בתי הסוהר ואח'

בפני כב' הנשיא רון שפירא

העותר

חיים דמקינר,

ע"י ב"כ עו"ד יגאל טרובמן ועו"ד ציפי גיטר (סנגוריה ציבורית)

נגד

המשיבים

משטרת ישראל/ שירות בתי הסוהר

מדינת ישראל

ע"י פרקליטות מחוז חיפה פלילי

פסק דין

לפני עתירת אסיר כנגד שירות בתי הסוהר והמרכז לגביית קנסות, להורות על שינוי יישום צו העיקול על ידי שירות בתי הסוהר (להלן: "**המשיב 1**" / "**שב"ס**") ביחס לכספים המופקדים בחשבון הקנטינה של העותר, וזאת בכדי להבטיח את מימון צרכיו הבסיסיים. כמו כן, צורף המרכז לגביית קנסות (להלן: "**המשיב 2**" / "**המרכז**") כמשיב, בתור הגורם שהטיל את צו העיקול.

הרקע לעתירה

1. העותר הינו אסיר פלילי בן 58 המרצה 8 וחצי שנות מאסר בפועל, החל מיום 28.01.2019. זהו מאסרו הראשון. העותר מוגדר טעון הגנה, ומסווג לקטגוריה א'.
2. העותר הורשע ביום 17.06.2020 בביצוע עבירות מין בקטניות באמצעות האינטרנט, על פי הודעתו במסגרת הסדר טיעון (תפ"ח 60329-02-19). ביום 27.10.2020, ניתן גזר הדין כנגד העותר, המטיל עליו עונש מאסר בפועל כאמור, מאסר על תנאי ופיצוי לנפגעות העבירות בסך כולל של 155,000 ₪, אשר היה עליו להפקידו בקופת בית המשפט עד לא יאוחר מיום 03.01.2021. כנגד גזר הדין הוגשו ערעור וערעור שכנגד, אשר נדחו ביום 13.12.2021.
3. מאז כניסת העותר למעצר ולאורך תקופת ריצוי מאסרו, התגייסו בני משפחתו של העותר להפקיד סכום מצומצם בחשבון הקנטינה שעל שמו.
4. עם תחילת ריצוי מאסרו, פנה העותר למרכז לגביית קנסות בבקשה להסדר פריסת תשלומים של החוב לפי סעיף 5ב לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 (להלן: "**חוק המרכז לגביית קנסות**"), המתחשב במצבו הכלכלי הקשה ובהעדר יכולתו להתפרנס במהלך ריצוי עונש המאסר. ביום 10.10.2021

ניתנה החלטת המשיב 2 הדוחה את בקשת העותר (להלן: "החלטת המרכז").

5. ביום 11.10.2021 הוצא על ידי המרכז לגביית קנסות צו עיקול על נכסי וכספי העותר למשך שלושה חודשים, על סך של 164,438 ₪, בגין אי תשלום סכום הפיצוי שנפסק לזכות נפגעות העבירה בגזר הדין. בעקבות הוצאת הצו, עוקלו הכספים שבחשבון הקנטינה של העותר וכן ההפקדות שביצעו בני המשפחה לזכותו.
6. העותר הגיש ביום 25.11.2021 עתירה שנכתבה על ידו, לצד בקשה למינוי סניגור ציבורי ולפטור מאגרה בשל עיקול חשבון הקנטינה. בתגובה לעתירה הוריתי על מינוי סניגור ציבורי לעותר, אשר יבחן האם טענות העותר רלוונטיות למסגרת הדיונית של עתירת אסיר. ביום 22.12.2021 הוגשה עתירה מתוקנת על ידי ב"כ העותר מטעם הסנגוריה הציבורית. ביום 29.12.2021 הוגשה תשובת שב"ס יחד עם בקשה למחיקת העתירה על הסף. תשובת המרכז לגביית קנסות הוגשה ביום 16.01.2022, וביום 30.01.2022 התקיים דיון בו הצדדים טענו בפני את טענותיהם.
7. ביום 12.12.2021 פנה ב"כ העותר אל המשיבים בבקשה ליצור מתווה שיתיר חלק מחשבון הקנטינה של העותר מחוץ לתחולת צו העיקול, וכן להגדיר את העותר כאסיר נזקק בהתאם לנוהלי המשיב 1, באופן המקים לו זכאות לקצבה המוגנת מצווי עיקול ולאספקה של פרטי לבוש וצרכי היגיינה [ראה פקודת נציבות 04.38.00 **מענק כספי לאסיר נזקק** (עדכון אחרון: 01.02.2016); וכן פקודת נציבות 04.01.00 **ציוד אישי לאסירים** (עדכון אחרון: 09.08.2009)]. ביום 29.12.2021 אושרה בקשת העותר להכרה כ"אסיר נזקק".

טענות העותר

8. העותר טוען כי הפעלת העיקול ותפיסת מלאה של הכספים שבחשבון הקנטינה על שמו טרם בחינת מצבו וצרכיו, מותירה אותו בחוסר כל. כתוצאה מכך נפגעת באופן לא מידתי זכותו לכבוד, לקיום מינימלי ולתנאי כליאה הולמים, באשר העותר מנוע מלספק את צרכיו הבסיסיים ביותר. בין היתר, העיקול חוסם את העותר מלרכוש מוצרים לסיפוק צרכי היגיינה בסיסיים, השלמות מזון, וכן אמצעים ליצירת קשר עם יקיריו ועם באי כוחו.
- כמו כן, מצב הדברים הקיים חושף את העותר לניצול ולפגיעה בביטחונו האישי. העותר מנוע מלהשתתף בהוצאות הקולקטיביות של חברי התא ונאלץ לבקש סיוע כספי מאסירים אחרים תוך חשיפתו לאיומים ולסחיטה של תמורות כאלו ואחרות, ואף לסכנת פגיעה פיזית.
9. לעניין הסמכות העניינית, העותר מפנה לסעיף 62א(א) ולסעיף 62 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (להלן: "פקודת בתי הסוהר"), על פיהן רשאי הוא לעתור כנגד כל רשות מרשויות המדינה ואנשים הממלאים תפקידים על פי דין, אם מדובר בעניין הנוגע לריצוי מאסרו, ובית המשפט מוסמך להורות בהתאם לכל גוף רלוונטי המנוי בעתירה - ולא רק כנגד המשיב 1 בלבד. סמכות זו מתיישבת עם הרציונל התחקיתי מאחורי האפיק הדיוני של עתירת אסיר, כסדר דין ייעודי למתן סעד מהיר לאוכלוסייה מוחלשת ומחוסרת נגישות לערכאות. העותר טוען כי אופן יישום העיקול על חשבון הקנטינה שעל שמו על ידי המשיב 1 (בשונה מעצם הוצאת צו העיקול על ידי המשיב 2) הינו "עניין הנוגע לריצוי מאסרו", ומשכך קמה לבית משפט

זה סמכות עניינית לדון ולהורות בנוגע לכך [בג"ץ 8711/17 גוטמן נ' פרקליטות מחוז מרכז אזרחי (נבו 17.11.2008) (להלן: בג"ץ 8711/17 גוטמן)]. יתרונות האפיק הדיוני של עתירת אסיר, לרבות המהירות והמותב המצומצם, מאפשרים להביא את עניינו של האסיר בפני ערכאה שיפוטית בהקדם האפשרי ולהקטין את פגיעת הרשות הנטענת בו ובזכויותיו. כמו כן, העותר ציין את פסיקת בית המשפט העליון המקנה הענקת סמכות עניינית לדון בעניינים בעלי אופי עקרוני המשליך על אסירים רבים במסגרת עתירת אסיר [בג"ץ 4531/09 ברגותי נ' שירות בתי הסוהר (נבו 16.06.2010)]. בהתחשב בנסיבות העניין, לא נותרה בפני העותר דרך אחרת לפעול למניעת הפגיעה החריפה בזכויותיו.

10. המשיב 1 נדרש לעתירה בתור "המוציא לפועל" של צו העיקול. העותר טוען כי אופן מימוש הצו על ידי המשיב 1 מביא לפגיעה בזכותו לכבוד ולקיום מינימאלי, מחוץ להפרת חובותיו הסוציאליים של המשיב 1 לתנאי מחייה הולמים לאסירים כאמור בסעיף 11ב לפקודת בתי הסוהר. אין המשיב 1 רשאי לעמוד מן הצד ולטעון להעדר סמכות, בשעה שפעולותיו לאכיפת העיקול מביאות לפגיעה דרסטית בזכויות יסוד של העותר. כמו כן, העותר טוען כי המשיב 1 שם מכשולים להגשת העתירה ועיכב אותה בדרכים שונות, בתואנה שאין לייחס לו מעורבות בכל הנוגע לעיקול שהוטל עליו. העותר מבקר גם את העובדה כי לא הותוו על ידי המשיב 1 נהלים פומביים וברורים להסדרת יישומו של צו עיקול על כספי אסירים, כמצופה מרשות מנהלית סבירה, וזאת חרף ההשפעה המכרעת על זכויות מוגנות של אסירים.

11. המשיב 2 נדרש לעתירה בשל השפעת הטלת צו העיקול, על תנאי מאסרו של העותר וזכויותיו, באשר זה צעד דרסטי ובלתי נחוץ בנסיבות העניין שלא קדמה לו התראה. על המשיב 2 להפעיל את סמכותו באופן מידתי, ולהותיר לחייב שהוטל נגדו צו עיקול את היכולת לקיום מינימלי בכבוד. בענייננו היה על המשיב 2 לנקוט בצעדים מתונים והדרגתיים, לרבות שליחת התראה, ביצוע חקירת יכולת ובחינת האפשרות לגיבוש הסדר תשלומים לכיסוי החוב. כך עולה מהוראות החוק המגדירות את אופן פעולת המשיב 2 בכלל, וביחס לחייבים שאינם עובדים בפרט [סעיף 11 לפקודת המסים (גביה), חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958, תקנות הגנת השכר (עיקול, העברה ושעבוד), התשל"ג-1973]. בהנחיית המשנה ליועמ"ש מיום 23.10.2019 נכנס לתוקף הסדר זמני דומה להגנה על הכנסות אסירים עובדים מפני עיקול, שאומץ בפסיקה אשר כימתה את היקף ההגנה ל- 80% משכר אסיר עובד [עת"א 44220-08-20 אברהם נ' שרות בתי הסוהר (לא פורסם, 20.10.2020)].

12. העותר סבור כי יש להשוות את הכללים החלים על אסיר עובד ואסיר שאינו עובד לעניין ההגנה מפני עיקול, דווקא לנוכח הפגיעה החריפה יותר באסיר שאינו עובד בשל העדר הכנסותיו והצורך לממן צרכים חיוניים, ולאור העובדה שבמקרים רבים שילוב האסיר בעבודה אינו תלוי בו. אי השוואת תנאי חייבים שאינם אסירים ביחס לאסירים, ושל אסירים עובדים ביחס לאסירים שאינם עובדים - מהווה אפליה בלתי מוצדקת. אף על פי כן, לא נקבעו נהלים מתאימים על ידי המשיב 1 בנוגע לעיקול כספי אסיר שאינם מהווים תגמול מעבודה, כדי למנוע מצוקה כלכלית, פגיעה בזכויות האסיר ובביטחונו, ומכלול ההגנות להן זוכים חייבים מכוח החוקים האמורים לעיל לא חלים עליהם (בשונה מההסדר שנקבע להגנה על שכר עבודה).

13. בתשובת העותר לבקשת המשיב 1 למחיקה על הסף, העותר דחה את הפסיקה שהובאה על ידי המשיב 1 במטרה להוכיח שאין לו "יד ורגל" בכל הנוגע למימוש צו העיקול. אותה פסיקה נגעה לחובות נוספים, לאופן הסדרת החוב מול המשיב 2 ולהסרת צו העיקול - נושאים שלא עלו במסגרת עתירה זו, ומטופלים על ידי העותר

באפיקים המתאימים. העתירה כאן מתוחמת **להגנה על זכות העותר כאסיר לקיום מינימלי בכבוד בין כותלי בית הסוהר על אף הטלת צו העיקול**. לעניין ההפליה, העותר סבור כי יש לבחון בעניינו את כלל האסירים כקבוצת שוויון אחת, שההסדר הקיים יוצר הפליה אסורה בין חבריה העובדים לאלו שאינם עובדים. אין מקום לגישת המשיב 1 שיש להבחין בין האסירים כקבוצות שוויון שונות. במה נבדל אסיר עובד מאסיר שאינו עובד, המצדיק מניעת הגנה על צרכיו הבסיסיים ביותר? ההיפך הוא הנכון - מצבו משתנה לרעה עוד יותר, כפי שפורט לעיל. המשיב 1 לא נותן להבחנה זו בין האסירים כל נימוק סביר וענייני, ולפיכך הבחנה זו הינה אפליה פסולה שאין לה תקומה [דנג"ץ 204/13 **סעיד צלאח נ' שרות בתי הסוהר** (נבו 14.04.2015)]. מה גם שהעותר דן אינו יכול להשתלב בעבודה במסגרת המשיב 1 בשל מצבו הרפואי שפורט באסמכתאות שונות - דבר המחריף את הקושי שבטענת המשיב להעדר אפליה. העותר סבור כי קבוצת השוויון הינה אוכלוסיית החייבים, ובה אין מקום ליצור הבחנה לרעה של חייב אסיר ביחס לחייב שאינו אסיר - דווקא בשל הקושי להשלמת צרכי מחייתו הבסיסיים בכותלי הכלא.

14. לאור האמור, מבקש העותר להורות על הגבלת סכום העיקול המוטל על חשבון הקנטינה שעל שמו, תוך הותרת סכום סביר מיתרת החשבון למימון צרכיו הבסיסיים אשר לא יפחת מהסכום המוגן מתוך השכר הממוצע שמרוויחים אסירים עובדים. כמו כן, העותר מבקש להורות על הסדרת הנושא על ידי המשיבים בנהלים ברורים ופומביים ותוך פרק זמן סביר.

טענות שב"ס

15. המשיב 1 דחה את טענות העותר, ופנה בבקשה למחיקת העתירה על הסף תוך חיוב העותר בהוצאות. המשיב סבור כי הטלת צו העיקול אינה מצויה בסמכותו ולא נתקבלה על ידו, ועל כן אין לו שיקול דעת בנוגע לאופן ולהיקף אכיפתו. המשיב מחויב לציית להוראות צו העיקול ככתבן וכלשונן, ואין לו כל שיקול דעת בנוגע לכך. אין מקום לברר את הנושא במסגרת של עתירת אסיר, אלא באמצעות ההליכים המנהליים או המשפטיים הקבועים לכך מול המשיב 2 (בקשה לעיון חוזר, השגה למנהל רשות האכיפה והגבייה). המשיב תומך את עמדתו בפסיקה שניתנה ברוח זו [רע"ב 898/20 **יאיר שר נ' שב"ס** (נבו 22.03.2020); עת"א 69485-07-20 **עלי בסול נ' שב"ס** (נבו 25.11.2021)].

16. ההגנה שניתנה בהנחיית היועמ"ש מפני עיקול תוחמה לתגמולי אסירים מעבודה בלבד. על שאר התגמולים, כולל הפקדות בני משפחה, לא נקבעה הגנה דומה בהנחיית היועמ"ש או בכל מקור חוקי אחר. המשיב מחויב להחיל על אותם כספים באופן מלא את צו העיקול, ואין לבית המשפט סמכות להתערב ולהורות אחרת.

17. המשיב דוחה את טענות העותר בקשר לפגיעה בזכויותיו הבסיסיות. העותר מוחזק תחת משמורת המשיב, וצרכיו הבסיסיים מסופקים לו. רכישות בקנטינה נחשבות כ"טובת הנאה" ואין לראותן כזכות יסוד מוגנת. המשיב אף טוען כי מדו"ח הרכישות של העותר עולה שהוא לאו דווקא הגביל עצמו למוצרים המקנים תנאי שהייה מינימליים.

18. המשיב דוחה את טענות העותר להפליה. עניינו של העותר אינו שונה בנסיבותיו באופן מהותי וחריג מאסירים אחרים. אף אם היה מוכיח את טענותיו, אין הוא יכול להלין על אי-שוויון בינו לבין אסירים עובדים - כיוון שמדובר

על קבוצת שוויון אחרת בשיקוליה ונסיבותיה [דנג"ץ 204/13 סעיד צלאח ואח' נ' שירות בתי הסוהר (נבו 14.04.2015) (להלן: דנג"ץ 204/13 צלאח)].

טענות המרכז לגביית קנסות ואגרות

19. המשיב הצטרף לבקשת המשיב 1 למחיקת העתירה על הסף, ולחילופין גם לגופו של עניין. העותר לא מיצה את ההליכים הקבועים להתנגדות להטלת צו העיקול אשר עשויים לייתר את נושא העתירה מלכתחילה, ולפיכך אין הוא רשאי לפנות לקבלת סעד שיפוטי [בג"ץ 8611/10 ריאד שאקר נ' משרד הפנים (נבו 21.03.2011); בג"ץ 4415/13 בירן נ' מדינת ישראל - המרכז לגביית קנסות (נבו 29.10.2013)]. דרך המלך בה חייב רשאי להתנגד לצו עיקול היא הגשת בקשה לעיון חוזר בשל גילוי עובדות שלא היו ידועות למקבל ההחלטה או בשל שינוי נסיבות [תקנה 17 לתקנות המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ו-1996 (להלן: "תקנות המרכז")], ואם אלו לא מתקיימים - הגשת השגה על צו העיקול למנהל רשות האכיפה והגבייה [סעיף 18 לתקנות המרכז]. אין מקום להתערבות שיפוטית במישור המנהלי בהחלטה לעקל את חשבון הקנטינה של אסיר, טרם מיצה את ההליכים האמורים מול המרכז [בג"ץ 6446/19 רמין דולב נ' הוצאה לפועל (לא פורסם, 17.11.2019)], וכך גם עולה מההחלטות שניתנו בהליך זה.
20. למשיב ניתנו סמכויות אכיפה וגבייה של החובות המנויים בחוק המרכז לגביית קנסות, ובין היתר פיצויים לנפגעי עבירה. הכלים העומדים לרשות המשיב, ובכללם הטלת עיקולים על כספי חייבים, אינם סמכויות שבשיקול דעת המרכז או הגורמים המחזיקים בכספים. המרכז מחויב לגבות את הכספים, והגופים המחזיקים בכספי החייב מחויבים למסורם לו, בהתאם להוראות הדין הרלוונטיות בנסיבות העניין.
21. לגופו של עניין, טוען המשיב כי צו העיקול הוטל על העותר עקב אי עמידתו בתנאי הסדר החוב שגיבש מול המשיב 2 באופן שחייב את ביטולו. סך חובותיו של העותר עומד על סך של 167,248 ₪. לעותר נשלחו שתי דרישות לתשלום החוב בתאריכים 21.04.2021, 01.06.2021 בהתאם לדין, ולמרות זאת לא שילם העותר את חובו ואף לא פנה למרכז בבקשה להסדר חוב. במצב דברים זה המרכז נדרש על פי דין לנקוט בהליכים לגביית החוב, ובין היתר גם עיקול סכום הכסף שבקנטינה על שם העותר. נכון להיום התקבל במרכז סך של 124 ₪ מהקנטינה.
22. מספר בקשות להסדר חוב שנשלחו למרכז על ידי אחות העותר - נדחו בשל חוסרים או בהעדר הצעה קונקרטית לתשלום החוב. ביום 15.11.2021 נקלטה במערכת המרכז השגת העותר על צו העיקול, אשר טרם הוכרעה על ידי מנהל רשות האכיפה. ביום 12.12.2021 התקבלה בקשה נוספת להסדר חוב מטעם החייב שטרם ניתנה בה החלטה, המבקשת לפרוס את החוב האמור לתשלומים בסך של 50 ₪. פריסה ממושכת של החוב שנפסק בגזר דין פלילי איננה סבירה, ועל הסדרי פריסה לחובות מעין אלו להביא לתשלום הקנס בזמן סביר כדי שלא לאיין את תכלית הענישה [ע"פ 4919/14 שמעון אזולאי נ' מדינת ישראל (נבו 06.03.2017)].
- אציין בשולי הדברים, כי נראה שהחלטת המרכז (ראה בפסקה 4 לעיל) ניתנה ביחס לבקשה קודמת של העותר (או מי מטעמו) שדומה בתוכנה לבקשה החדשה מיום 12.12.2021 כפי שצוטטה על ידי המרכז.

דין והכרעה

סמכות עניינית

23. פקודת בתי הסוהר מקנה סמכות לבית משפט זה לדון בכל עניין הנוגע למאסרו או למעצרו של אסיר, במסגרת עתירה שתוגש כנגד הרשות או האדם הממלא תפקיד על פי דין בנוגע לאותו עניין (סעיף 62א), וליתן צווים באותו עניין לעשות מעשה או להימנע מעשות מעשה כנגד הגורמים המנויים בעתירה לעניין במילוי תפקידיהם (סעיף 62ב).
24. טרם מיסודו של הליך "עתירות אסירים", היה האסיר זכאי לפנות לבית-המשפט הגבוה לצדק בכל תלונה על קיפוח זכויותיו על-ידי רשויות בית הסוהר. בשנת תש"ם הועבר במסגרת תיקון לפקודה הטיפול בעתירות אלה לבתי-המשפט המחוזיים במטרה העיקרית לאפשר לטפל בעתירות אלה במסגרת דיונית חדשה ביתר יעילות. כן הובאה בחשבון העובדה כי ההסדר החדש יהיה יעיל יותר גם מבחינת נגישותו של העותר לבית-המשפט שבתחום שיפוטו מצוי מתקן הכליאה שבו הוא מוחזק [בש"פ 7053/01 **פלוני נ' מדינת ישראל**, נו(1) 514, 504 (2001)]. האסירים רשאים להשתמש במסלול דיוני זה כדי לממש את זכותם לגישה לערכאות באופן יעיל ומהיר, בנושאים המעלים שאלות עקרוניות - אך גם באלו הנוגעים לשגרת חייהם היומיומית ולתנאי החזקתם [בג"ץ 2171/06 **שני כהן נ' יו"ר הכנסת** (נבו) 29.08.2011].
25. חוב פיצוי אשר הושת על אסיר במסגרת גזר דינו - איננו עניין הנוגע לתנאי מאסרו או מעצרו של המבקש, ולא ניתן לדון בו במסגרת עתירת אסיר [רע"ב 6445/13 **שמואל צדוק נ' המרכז לגביית קנסות** (נבו 13.03.2014)]. הפסיקה הפנתה באופן עקבי עותרים מעין אלו למיצוי ההליכים הקבועים בדין בעניינם, גם ביחס לעיקול כספי הקנטינה - על אף שיישום העיקול נעשה על ידי שירות בתי הסוהר [רע"ב 335/19 **ניסים ברנס נ' שירות בתי הסוהר מחלקת זימונים** (נבו 19.03.2019)]. על המשיבים הוטלה חובה בדין לגבות את סכומי הפיצוי הנפסקים בבית המשפט בהתאם להוראות השונות שנקבעו בדין לצורך כך, ובכללם - החרגות של כספים מסוימים של חייבים.
26. על המשיב, ככל רשות מנהלית, מוטלת החובה להפעיל את סמכותו באופן סביר ועל החלטותיו להתבסס על שיקולים ענייניים בלבד [רע"ב 8858/15 **סיבוני נ' שירות בתי הסוהר** (3.8.2001)]. בית המשפט הדן בעתירת אסיר אינו מחליף את שיקול דעת הרשות בשיקול דעתו שלו, ולא יתערב בהחלטות המשיב אלא במקרים חריגים בהם נחזה כי נפל פגם בשיקול הדעת המנהלי [רע"ב 509/15 **נחושטן נ' שירות בתי הסוהר** (12.4.2015)].
27. טענות הצדדים בעניין הפליית אסירים שאינם עובדים במסגרת ההסדר החל על המשיבים - אינן יכולות לקבל מענה מכוח סמכותו של בית משפט זה. המחוקק נתן דעתו לאיזונים הנדרשים בין שמירה על כבוד החייב ואנושיותו לבין חובתו לשלם את חובו הפסוק, וכך גם ביחס לאסירים חייבים. ייתכן שההסדר הקיים אינו מביא בחשבון את הקושי בפניו ניצבים אסירים שאינם עובדים, אשר נדרשים לספק את צרכיהם הבסיסיים מהכנסה זעומה אם בכלל, ומנגד מוטלת עליהם חובת תשלום חובם. אלו איזונים שבחוק, אותם מוסמך לבצע המחוקק - בשים לב למכלול השיקולים ולרבות החשש מפני הפליית גורמים אחרים בקבוצת השוויון.

זכויות היסוד של האסיר, וחובת שב"ס כלפיהן

28. **עם זאת, חובת שב"ס לקיים את צו העיקול אינה פוטרת אותו מחובתו האחרת - לשמור על צלם האדם של אסיריו ועל כבודם כבני אנוש.** "בהיכנסו אל הכלא מקפח אדם את חירותו אך אינו מקפח את כבודו" [בג"ץ 7837/04 **בורגאל נ' שירות בתי הסוהר**, פ"ד נט(3), 97, 101 (2004)]. "...זכויות היסוד של

האדם 'שורדות' גם בין חומות בית הסוהר, ונתונות לאסיר (וכן לעציר) אף בתוך תא כלאו. יוצאת מכלל זה הן אך זכותו של האסיר לחופש התנועה, ששלילתה מן האסיר נובעת מכליאתו, וכן מגבלות המוטלות על יכולתו לממש חלק מזכויותיו האחרות. מהן, מגבלות המתחייבות משלילת חירותו האישית, ומהן מגבלות שיסודן בהוראה מפורשת בדין" [ע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ(4) 136 (1996)]. חובה על שירות בתי הסוהר להבטיח לאסירים שבמשמורתו תנאי כליאה הולמים, כפי שמפורטים בסעיף 11ב לפקודת בתי הסוהר. חובתו זו עומדת בעינה גם ביחס לאסירים חייבים, ואין הוא רשאי לעמוד מנגד כאשר צרכיהם הבסיסיים נותרים ללא מענה ובשל כך הם נחשפים לפגיעה אפשרית בביטחונם האישי ובשלמות גופם. בכל הנוגע להפרת חובה זו של המשיב 1 - רשאי העותר לפעול להגנה על זכויותיו במסגרת עתירת אסיר [ולא לבית המשפט הגבוה לצדק, ראה בג"ץ 8711/17 גוטמן].

29. בענייננו, נחה דעתי כי המשיב 1 עמד בחובתו זו, בכך שאישר לעותר זכאות לקצבה המוגנת מפני עיקול, מכוח הגדרתו כ"אסיר נזקק". קצבה זו אינה נופלת בהרבה מהסכום שעוקל על ידי המשיב עד כה, עליו נסובה עתירה זו, ולפיכך אני מניח כי הוא יספיק לרכישות בקנטינה הנחוצות לסיפוק צרכיו הבסיסיים של העותר. דבר זה מייתר את הצורך העיקרי של העותר בהפקדות בני משפחתו, ואלו חוזרים להיות "טובת הנאה" שצו העיקול גובר עליה. בני משפחתו של העותר יכולים למסור לו את הכספים שגייסו למענו ואף כרטיסי טלפון במסגרת של ביקורים, בהתאם להנחיות שירות בתי הסוהר. נעיר, בהקשר זה, כי יש לתת את הדעת לכך שתוקפו של צו העיקול הוא זמני, ובנסיבות העניין ספק אם יחודש לאור הסכום שנגבה באמצעותו עד כה. עם זאת, וגם אם יחודש, הרי שמעמדו של העותק כ"אסיר נזקק" ימשיך לחול, על כל המשתמע מכך.

אשר על כן, העתירה נדחית.

30. טרם סיום אוסיף כי ראוי הוא שהעותר, בסיוע הסנגוריה הציבורית, והמשיבות יבואו בדברים, **בלב פתוח ובנפש חפצה**, לצורך גיבוש הסדר חוב (זאת במסגרת הליך ההשגה שהוגש או באופן אחר). ראוי כי יגובש הסדר אשר ייקח בחשבון את העדר יכולת השתכרותו כאסיר ומצבו הבריאותי, חובת הבטחת צרכיו הבסיסיים, והיקף יכולתם המוגבלת של בני משפחתו לסייע בפירעון הפיצוי לנפגעות העבירה, ככל שהדבר ניתן.

31. מעיר בשולי פסק הדין, גם אם לא בשולי העניין, כי תמיד יש לזכור שגם זכויות נפגעות העבירה חשובות וראויות להגנה. בהתאם, על כל הגורמים שיבחנו את ענינו של העותר להביא בחשבון גם נתון זה. בהתחשב בנסיבות המקרה, העותר פטור מתשלום אגרה בגין עתירה זו.

המזכירות תעביר עותק לב"כ הצדדים ולעותר באמצעות שב"ס.

ניתן היום, ב' אדר א' תשפ"ב, 03
פברואר 2022, בהעדר הצדדים.
רון שפירא, נשיא